

De afgronden

Van Pilar Quintana is verschenen

Het teeffe

Pilar Quintana (1972, Cali) was scenarioschrijfster en kledingverkoopster, ze verpakte mango's, schreef advertentieteksten en was redacteur en wereldreiziger, om uiteindelijk als schrijfster neer te strijken in Bogotá. Haar internationale doorbraak kwam met haar vierde roman, *Het teeffe* (2021), waarvoor ze de prestigieuze PEN/Translation Award ontving voor de Engelse editie, *The bitch*. Voor *De afgronden* ontving ze de Premio Alfaguara, de Booker Prize van de Spaanstalige wereld.

Pilar Quintana

De afgronden

Roman

Vertaald uit het Spaans
door Brigitte Coopmans

MERIDIAAN
UITGEVERS

2023

De vertaler ontving voor deze vertaling een projectsubsidie van
het Nederlands Letterenfonds

Nederlands
letterenfonds
dutch foundation
for literature

Eerste druk, mei 2023

© 2021 Pilar Quintana en Penguin Random House Grupo
Editorial, S.A.U.

© 2023 Nederlandse vertaling Brigitte Coopmans

Oorspronkelijke titel *Los abismos*

Oorspronkelijke uitgave Alfaguara Ediciones, 2021

Omslagontwerp Nanja Toebak

Omslagbeeld naar een ontwerp van Enric Satué

Auteursfoto © Danilo Costa

Typografie Wim ten Brinke

Drukkerij Wilco

ISBN 978 94 93169 73 9

NUR 302

www.meridiaanuitgevers.com

 @meridiaanuitgevers

 @meridiaanboeken

 @MeridiaanBoeken

 LinkedIn Meridiaan Uitgevers

Voor mijn zussen

Mijn ziel stort in een weerzinwekkende zwarte
afgrond,
die stroperig mijn mond, mijn neus, mijn oren
binnendringt.

– Fernando Iwasaki, 'De vreemdeling'

Eerste deel

Er stonden zoveel planten in het appartement dat we het de jungle noemden.

Het pand leek afkomstig uit zo'n futuristische film van vroeger. Strakke vormen, overhangende blokken, veel grijs, grote open ruimtes, flinke raampartijen. Het was een duplexwoning waarin het raam van de vloer tot het plafond liep en daar twee verdiepingen hoog was. Beneden lag een zwart granieten vloer met witte aders. Boven een wit granieten vloer met zwarte aders. De trap bestond uit zwarte stalen buizen en gladgeschaafde, houten treden. Een kale trap, vol openingen. De overloop boven maakte deel uit van de woonkamer, als een soort balkon, met een balustrade van dezelfde buizen als die van de trap. Van daaruit keek je uit over de jungle beneden, die overal was.

Er stonden planten op de vloer, op de tafels, op de geluidsinstallatie en het dressoir, tussen de meubels, op smeedijzeren plateaus, in aardenwerken potten hangend aan de wanden en het plafond, op de eerste traptreden en op plekken die je vanaf de bovenverdieping niet kon zien: de keuken, de wasplaats en de badkamer voor de gasten. Ze waren er in allerlei soorten. Planten die veel zon, schaduw of water nodig hadden. Een paar ervan, de rode anthurium en de witte lepelplant, hadden bloemen. De rest was groen. Nest- en krulvarens, planten met ge-

streepte, gevlekte, gekleurde bladeren, palmen, struiken, flinke bomen die het goed deden in een pot en kleine kruidenplantjes die in mijn kinderhand pasten.

Soms als ik door het huis liep leek het alsof de planten hun bladeren als vingers naar me uitstrekten en alsof de grootste, in het bos achter de driezitsbank, het leuk vonden om naar de mensen die er plaatsnamen toe te buigen en ze met een lichte aanraking te laten schrikken.

Op straat stonden twee *guayacanes*, die het uitzicht vanaf het balkon en vanuit de woonkamer belemmerden. In de regentijd verloren ze hun blad en stonden ze vol roze bloesems. Vogels hipten van de guayacanes op het balkon. De kolibries en de koningstirannen, die het brutaalst waren, kwamen weleens een kijkje nemen in de eethoek. Vlinders fladderden zonder angst van de eethoek naar de salon. 's Avonds laat kwam er weleens een laag vliegende vleermuis binnen, alsof hij niet wist waar hij heen moest. Dan zetten mijn moeder en ik het op een gillen en pakte papa een bezem en bleef rustig midden in de jungle staan tot de vleermuis via dezelfde weg weer naar buiten vloog.

In de namiddag stak er in Cali een frisse wind uit de bergen op. Hij schudde de guayacanes wakker, woei door de openstaande ramen naar binnen en liet ook de planten in huis ritselen. Dat gaf een enorm lawaai, dat ongeveer klonk als het publiek bij een concert. Bij het vallen van de avond gaf mijn moeder ze water. Het steeg tot aan de randen van de potten, zakte de aarde in en sijpelde met het geluid van een kabbelend beekje via de openingen onderin op de aardewerken onderzetsborden.

Ik vond het heerlijk om door de jungle te rennen, me

door de planten te laten strelen, er roerloos tussen te staan, mijn ogen te sluiten en naar ze te luisteren. Het sisspelende water, het geritsel in de lucht, de nerveus wiegende takken. Ik vond het heerlijk om de trap op te rennen en er van bovenaf over uit te kijken, alsof je een ravijn in tuurde en de treden van de trap een soort hachelige bergwand waren. Onze jungle, weelderig, woest, daarbeneden.

Mijn moeder was altijd thuis. Ze wilde niet worden zoals mijn grootmoeder. Dat heeft ze mijn leven lang tegen me gezegd.

Mijn grootmoeder sliep uit tot laat in de ochtend en mijn moeder zag haar nooit voordat ze naar school ging. 's Middags speelde ze met haar vriendinnen het *lulo*-kaartspel en vier van de vijf dagen was ze niet thuis als mijn moeder uit school kwam. Op de dag dat ze er wel was, was het kaarten bij haar thuis. Acht rokende, lachende dames die hun kaarten op de eettafel gooiden en kaasbroodjes aten. Mijn grootmoeder keek niet eens naar mijn moeder om.

Een keer, op de countryclub, hoorde ze een vrouw aan mijn grootmoeder vragen waarom ze niet meer kinderen had gekregen.

'Ach, meid,' zei mijn grootmoeder, 'als ik het had kunnen voorkomen, had ik deze ook niet gehad.'

De twee dames schaterden het uit. Mijn moeder was net druipend van het water uit het zwembad gekomen. Het voelde, zo vertelde ze, alsof haar borst werd opengereten en een hand haar hart uitrukte.

Aan het begin van de avond kwam mijn grootvader

thuis van zijn werk. Hij knuffelde mijn moeder, kietelde haar, vroeg hoe haar dag was geweest. Voor het overige groeide ze op onder de hoede van een hele rits dienstmeiden die kwamen en gingen, want mijn grootmoeder vond ze allemaal maar niets.

Bij ons gingen de dienstmeiden ook niet lang mee.

Yesenia kwam uit het Amazonegebied. Ze was negentien jaar oud, had steil haar tot op haar middel en de grove trekken van de stenen beelden van San Agustín. Vanaf dag één konden we het goed met elkaar vinden.

Mijn school lag op een paar honderd meter afstand van ons huis. Yesenia bracht me er 's ochtends lopend naartoe en stond 's middags bij de uitgang op me te wachten. Onderweg vertelde ze me over haar geboortegrond. Het fruit, de dieren, de rivieren die breder waren dan welke *avenida* ook.

'Dat daar,' zei ze, wijzend naar de Calirivier, 'is niet meer dan een stroompje.'

Op een middag liepen we direct door naar haar kamer. Een klein hok met een wc en een raampje, naast de keuken. We gingen op bed zitten, tegenover elkaar. We hadden ontdekt dat ze geen liedjes en klapspelletjes kende en ik leerde haar dat van de poppenkraam, mijn favoriet. Ze deed het elke keer fout en we lagen dubbel van het lachen. Ineens stond mama in de deuropening.

'Claudia, kom eens even naar boven.'

Ze keek heel ernstig.

'Wat is er?'

'Naar boven, zei ik.'

'We zijn aan het spelen.'

‘Laat het me niet nog eens zeggen.’

Ik keek Yesenia aan. Met haar ogen gaf ze me te kennen dat ik moest luisteren. Ik stond op en liep de kamer uit. Mijn moeder graaide mijn rugzak van de grond. We liepen mijn kamer in en ze deed de deur dicht.

‘Ik wil je nooit meer zo close met haar zien.’

‘Met Yesenia?’

‘Met geen enkele dienstmeid.’

‘Waarom niet?’

‘Kind, omdat ze een dienstmeid is.’

‘En wat dan nog?’

‘Zodra je aan ze gehecht bent vertrekken ze weer.’

‘Yesenia heeft niemand in Cali. Ze kan voor altijd bij ons blijven.’

‘Ach, Claudia, wees niet zo naïef.’

Een paar dagen later was Yesenia zonder afscheid te nemen vertrokken, terwijl ik op school zat.

Mijn moeder zei dat er een telefoontje uit Leticia was gekomen en dat ze terug moest naar haar familie. Ik had zo’n vermoeden dat dit niet de waarheid was, maar mama hield het bij haar eigen versie.

Daarna kwam Lucila, een oudere dame uit de Cauca-vallei die zich helemaal niet met mij bemoeide en de dienstmeid was die het langst bleef.

Mijn moeder deed haar huiselijke taken ’s ochtends als ik op school zat. Boodschappen, regelingen, betaalopdrachten. Tussen de middag haalde ze mijn vader op bij de supermarkt en aten ze samen thuis. ’s Middags ging hij met de auto naar zijn werk en wachtte zij thuis op mij.

Als ik uit school kwam, zat ze met een tijdschrift op bed. Ze hield van de *Hola!*, de *Vanidades* en de *Cosmopolitan*. Daarin las ze over het leven van beroemde vrouwen. Bij de artikelen stonden grote kleurenfoto's van hun huizen, jachten en feesten. Ik at mijn middageten en zij bladerde in haar tijdschriften. Ik deed mijn huiswerk en zij bladerde in haar tijdschriften. Om vier uur begon de programmering op het enige tv-kanaal, en terwijl ik *Sesamstraat* keek, bladerde zij in haar tijdschriften.

Mijn moeder vertelde me eens dat ze vlak voor haar eindexamen een keer had gewacht tot mijn grootvader uit zijn werk kwam om hem te zeggen dat ze aan de universiteit wilde studeren. Ze stonden in de slaapkamer van mijn grootouders. Mijn grootvader trok zijn lichte colbert uit, liet het op de grond vallen en bleef staan, in alleen zijn hemd. Rijzig, behaard, met een bolle, warme buik. Een beer. Toen keek hij haar aan met een rare blik, die ze niet van hem kende.

'Rechten,' durfde mijn moeder nog uit te brengen.

De aderen in mijn grootvaders hals zwollen op en met zijn diepste stem zei hij dat nette jongedames gewoon moesten trouwen, dus de universiteit of rechten, daar kwam niets van in. Ik kon die verschrikkelijke bulderstem bijna horen, alsof hij door een megafoon sprak, en mijn moeder, klein geworden, bond in.

Nog geen maand later kreeg hij een hartinfarct en was hij dood.

In de studeerkamer hadden we een wand met familieportretten.

Van mijn grootouders van moederskant hing er een zwart-witfoto met een zilveren lijst. Hij was gemaakt op de countryclub, op de laatste oudjaarsavond die ze samen vierden. Om hen heen dwarrelde serpentine naar beneden en de mensen hadden toeters en hoedjes van papier. Mijn grootouders maakten zich los uit een omhelzing. Ze lachten. Hij zo groot als een reus, in smoking, een bril met leesvenster op, een glas drank in de hand. Zijn haren waren niet te zien, maar ik wist van andere foto's en van mijn moeder dat ze overal groeiden. Uit de manchetten van zijn overhemd, op zijn rug, uit zijn neus en zelfs uit zijn oren. Mijn grootmoeder had een elegante jurk aan met een laag uitgesneden rug, een sigarettenpijpje tussen haar vingers en kort, opbollend haar. Ze was lang en dun, een opgerichte regenworm. Ze zag er frêle uit aan zijn zijde.

Belle en het Beest, dacht ik altijd, hoewel mijn moeder het altijd voor haar vader opnam en zei dat hij helemaal geen beest was, maar een knuffelbeer die alleen die ene keer boos was geworden.

Mijn grootvader had zijn leven lang op de commerciële afdeling van een fabriek voor huishoudelijke apparaten gewerkt. Hij had grote klanten, een goed salaris en kreeg commissie over elk verkocht product. Na zijn dood stopten die commissies, en het weduwepensioen voor mijn grootmoeder was maar een fractie van zijn salaris.

Mijn grootmoeder en mijn moeder moesten de auto, hun aandeel in de countryclub en het huis in San Fernando verkopen. Ze verhuisden naar een huurappartement in het centrum. De bedienden werden ontslagen

en er werd iemand ingehuurd op dagbasis. Ze gingen niet meer naar de kapper en leerden zelf hun nagels en hun haren te doen. Mijn grootmoeders kapsel was een vogelnest waar ze een hoop kammen in stak en een halve bus lak overheen spoot tot het hoog opbolde. Lulo speelde ze niet meer – het was een dure aangelegenheid om acht dames te ontvangen wanneer het haar beurt was – en ze stapte over op canasta, dat je met zijn vieren speelde.

Mijn moeder, die net klaar was met haar middelbare school, ging als vrijwilligster aan de slag in het San Juan de Dios-ziekenhuis, een activiteit die mijn grootvaders goedkeuring had kunnen wegdragen.

Het San Juan de Dios was een liefdadigheidsziekenhuis. Ik had het nooit vanbinnen gezien en had er een somber, groezelig beeld bij, met muren vol bloedspatten en patiënten die kreunend op de gangen lagen te sterven. Toen ik dat eens hardop zei, moest mama lachen. In werkelijkheid, zo vertelde ze, was het er ruim en licht, met witte muren en binnentuinen. Een pand uit zeventienhonderd dat goed werd onderhouden door de nonnen die het bestierden. Daar leerde ze mijn vader kennen.

Het portret van mijn grootouders van vaderskant zat in een ovale lijst van opengewerkt brons. Ze leefden in een tijd vóór die van mijn grootouders van moederskant, een tijd die er in mijn kinderlijke verbeelding donker uitzag, net als de kleuren van het portret zelf.

Het was een olieverfschilderij van hun trouwdag, nageschilderd van een studiofoto, met een bruine achter-

grond en onscherpe details. Alleen de bruid straalde licht uit. Een meisje van zestien. Ze zat op een houten stoel. Haar bruidsjurk bedekte haar van haar hals tot haar enkels. Ze droeg een mantilla, glimlachte ingetogen en hield een rozenkrans in haar handen. Het leek wel alsof ze haar communie deed en de bruidegom haar vader was. Hij stond kaarsrecht, met een hand op haar schouder, als een oude elektriciteitspaal. Een saaie, kale man die zijn beste tijd had gehad, met een dikke bril en een grijs pak.

Mijn grootmoeder, dat meisje, was nog geen twintig toen ze tijdens de bevalling van mijn vader overleed. Ze woonden op de koffieplantage van mijn grootvader. Hij vertrok naar Cali. Verslagen door het verlies, dacht ik. Een aangeslagen man die voor niemand kon zorgen. De pasgeborene en zijn zus, mijn tante Amelia, die twee jaar oud was, kwamen op de plantage onder de hoede van de zus van de overledene.

Tante Amelia en mijn vader groeiden op op de koffieplantage. Toen het zover was, schreef hun tante hen in bij het dorpsschooltje, waar ze tussen de kinderen van de boeren en de arbeiders zaten. In de tweede klas van de basisschool, toen ze uit hun schoenen groeiden, sneed hun tante met een mes de neuzen eraf en gingen ze naar school met uit het gat stekende tenen.

‘Waren jullie arm?’

Ik stelde de vraag aan mijn tante, die me dit verhaal vertelde.

‘Welnee. De plantage liep goed.’

‘Waarom kochten ze dan geen nieuwe schoenen voor jullie?’